

150 godina školstva u Veloj Luci : zbornik radova znanstveno-stručnog skupa održanog u Veloj Luci 28. i 29. 09. 2007. Vela Luka, 2007.

Umjesto prigodne monografije odnosno spomenice, kojima se najčešće obilježavaju velike školske obljetnice, velolučka je Osnovna škola svoj jubilej obilježila zbornikom radova sa znanstveno-stručnog skupa *150 godina školstva u Veloj Luci*, održanog 28. i 29. rujna 2007. u organizaciji Osnovne škole “Vela Luka” i Općine Vela Luka – Arhiv pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta te Dubrovačko-neretvanske županije. Zbornik ima 242 stranice i sadrži 11 radova koji pokrivaju sve segmente institucionalnoga odgojno-obrazovnog djelovanja u Veloj Luci od sredine 19. stoljeća, a obrađene su i neke specifične teme. Sažeci radova prevedeni su na engleski i talijanski jezik. Urednik Zbornika je Franko Mirošević.

Rad Ive Perića *Opće prilike i osnovnoškolski sustavi tijekom 150-godišnjeg djelovanja Osnovne škole u Veloj Luci* (str. 7-29) uvodi nas u temu i daje presjek općih povijesnih zbivanja koja su tijekom posljednjih 150 godina utjecala na školske prilike u Veloj Luci. U tom je razdoblju Vela Luka bila u nekoliko državnih sustava čije su prosvjetne politike odredile i djelovanje njezine osnovne škole u kojoj su svoja prva znanja stjecali mnogi ugledni Velolučani. Perićev rad predstavlja okvir za opći pregled razvoja dalmatinskog osnovnog školstva od sredine 19. stoljeća do danas.

Zvonko Maričić piše o počecima školstva u Veloj Luci (str. 31-54). Rad je podijeljen u dva glavna dijela. U prvom dijelu obrađeno je razdoblje do osnivanja redovne osnovne škole. Naglasak je na povijesti samoga mjesta, utemeljenju i prvim godinama velolučke župe te na djelovanju dobrovoljne pučke škole koju je vodio kapelan Petar Bačić. Drugi dio rada donosi iscrpan prikaz priprema, osnutka i prvog desetljeća djelovanja Niže osnovne škole (Scuola elementare minore), osnovane 1857. godine. Završni dio rada bavi se počecima organiziranog obrazovanja ženske djece u Veloj Luci.

U radu *Studenti iz Vele Luke na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1874.–1914.* (str. 55-74) Tihana Luetić piše o četvorici Velolučana koji su u navedenom razdoblju studirali na zagrebačkome Filozofskom fakultetu, točnije od 1901. godine do početka Prvog svjetskog rata. Riječ je o Niki Mladineu, Ivi Orebu, Marku Šeparoviću i Franu Violiću. Autorica se nije zadržala samo na njihovim životopisima već je prikazala i onodobne uvjete i mogućnosti studiranja dalmatinskih studenata u Zagrebu.

Dječje zabavište i odgojno-obrazovno djelovanje sestara dominikanki u Veloj Luci (1928.-1948.) naslov je priloga s. Tješimire Bešlić (str. 77-89) u kojem su opisana nastojanja oko dolaska dominikanki u Velu Luku i osnivanja samostana i dječjeg zabavišta. Rad zabavišta i odgojno-obrazovni rad sestara dominikanki prikazani su u tri etape: od osnutka (1928.) do 1935./36. godine, zatim od 1936. do 1941. te od 1941. do 1948. godine. U razdoblju od 1936. do 1941. godine rad

zabavišta je najstabilniji, a voditeljica s. Terezija Vidaković u radu primjenjuje metode Montessori pedagogije.

Tonko Barčot u radu pod naslovom *S postulatima seljačke ideologije pred školske klupe: Građanska škola u Veloj Luci u razdoblju Banovine Hrvatske* (str. 91-129) obrađuje dvije školske godine (1939./40. i 1940./41.) rada škole s obzirom na nastavnički kadar, učenike, metode poučavanja i učenja, materijalnu opremljenost te školske i izvanškolske aktivnosti. Uz pedagoške, analiziraju se i političke komponente s posebnim naglaskom na promjene koje su uslijedile stvaranjem Banovine Hrvatske.

U prilogu *Prosvjetno-obrazovna i kulturna djelatnost dalmatinskog zbjega u južnoj Italiji i Egiptu u vrijeme Drugog svjetskog rata* (str. 131-146) Marko Andrijić piše o postanku zbjega potkraj 1943. i u proljeće 1944. godine, o uvjetima života u prihvatnim centrima u Apuliji (južna Italija) i El Shattu (Egipat) te posebno o kulturnoj i prosvjetnoj djelatnosti – izdavanju novina, održavanju priredaba, priređivanju izložaba, radu osnovnih i srednjih škola, održavanju tečajeva i predavanja i sl. Gotovo polovina žitelja Vele Luke, njih oko 2000, bila je u zbjegu. Masovni povratak zbjega iz Egipta počeo je 11. travnja 1945. i trajao do 24. ožujka 1946. godine.

Franko Mirošević piše o Osnovnoj školi “Vela Luka” u razdoblju od 1944. do 1959. godine (str. 147-204). U radu se pojedinačno obrađuje svaka školska godina. Uz specifičnosti kao što su učenici, nastavnici i uvjeti rada u velolučkoj osnovnoj školi, autor prati i opće prosvjetne prilike te posebice promjene u hrvatskome školskom sustavu i relevantne zakone i propise s područja odgoja i obrazovanja u prvih 15 godina nakon Drugoga svjetskog rata.

Niz kraćih priloga započinje radom don Ante Burića *Vjerski odgoj u “luškoj” pučkoj školi s posebnim naglaskom na ukidanje vjeronauka u socijalističkoj Jugoslaviji* (str. 205-210). Zatim slijedi rad Tončija Andreisa u kojem se daje pregled srednjoškolskog obrazovanja u Veloj Luci od njegovih začetaka 1926. godine do današnjih dana (str. 211-220). Prilog Marka Jeričevića *Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti iz tjelesne i zdravstvene kulture u Osnovnoj školi “Vela Luka”* (str. 221-236) nakon kratkog povijesnog pregleda detaljnije se bavi razdobljem od 1975. godine do danas. Posljednji rad u zborniku je *Zdravstvena skrb školske djece kroz 150 godina postojanja Osnovne škole u Veloj Luci* (str. 237-242) autora Nikole Bačića u kojem se u kratkim crtama daje povijesni pregled razvoja zdravstvene skrbi velolučkih učenika.

Zbornik radova *150 godina školstva u Veloj Luci* vrijedan je prinos kulturnoj povijesti mjesta i zasigurno predstavlja dobru bazu za monografiju o razvoju velolučkog školstva.

Štefka Batinić